

İŞ KAZASI SONUCU ÖLÜM NEDENİYLE İŞVERENİN CEZAI SORUMLULUĞUNUN SUÇUN MANEVİ UNSURU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

(Evaluation of Criminal Liability Of The Employer In Terms Of Moral Element For Death As A Result Of Occupational Accident)

Nuray KOVANCI¹

ÖZ

İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması zorunluluğu, işverenin işçiyi gözetme borcu kapsamında yer alan başlıca yükümlerinden birisidir. İşveren, işyerinde işçinin yaşam, sağlık ve beden bütünlüğünün korunması için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. İşverenin işçiyi gözetme borcuna aykırı bir biçimde, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almaması sonucu meydana gelen iş kazası nedeniyle yaralanma veya ölümden dolayı hukuki ve cezai sorumluluğu ortaya çıkmaktadır. İşverenin cezai sorumluluğunun yansıması esas olarak taksirden doğan sorumluluktur.

Anahtar Kelimeler: İşçiyi gözetme borcu, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri, iş kazası, taksir, olası kast.

ABSTRACT

The obligation to take occupational health and safety measures at workplace is one of the main liabilities of the employer with respect to obligation to protect the labourer. The employer is obliged to take the measures necessary to protect the life, health and physical integrity of the labourer at the work place. Due to injury or death because of an occupational accident resulted from failure of the employer to take occupational health and safety measures contrary to his obligation to protect the labourer, civil and criminal liability of the employer arises. The reflexion of the criminal liability of the employer is mainly is the responsibility arising from negligence.

1 Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, nuraykovanci@hotmail.com.

Keywords: Obligation to protect the labourer, occupational health and safety measures, occupational accident, negligence, possible intention.

GİRİŞ

İşverenin işçiyi gözetme (koruma) borcu, işverence, işçinin çalışması nedeniyle karşılaşabileceği tehlikelerden korunması, bu konuda önlem alınması ve onun çıkarlarına zarar verecek davranışlardan kaçınılması şeklinde ortaya konur ve bu borcun işçinin bağlılık (sadakat) borcunun karşısında yer aldığı kabul edilir.² İşverenin işçiyi gözetme borcu kapsamında, en başta iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması konusu gelmektedir. Nitekim iş sağlığı ve güvenliği hukuku alanında, işverenlerin, işçilerin sağlığını korumak ve güvenliğini sağlamakla yükümlü oldukları kabul edilmektedir.

İşverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almaması nedeniyle iş kazası meydana gelebilmektedir. Ne yazık ki ülkemizde iş kazaları sıklıkla yaşanmaktadır. İşçiyi gözetme borcu altında olan işveren, iş kazası nedeniyle meydana gelen sonuçlardan hukuki ve cezai anlamda sorumlu tutulmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği alanında ortaya çıkan sorumlulukların en önemlilerinden biri, cezai sorumluluktur.³ İşverenin iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymaması sonucunda işçinin iş kazasına uğramasının ceza hukukundaki yansımaları esas olarak taksirden doğan sorumluluktur.⁴ Bu kapsamda işverenler taksir veya bilinçli taksirle yaralama veya ölüme neden olma suçlarından sorumlu tutulmaktadır.

Mevcut çalışmada, işverenin iş kazası sonucu meydana gelen ölüm nedeniyle cezai sorumluluğu, suçun manevi unsuru olarak uygulamada tartışmalara neden olan taksir – bilinçli taksir – olası kast bağlamında ele alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle işverenin işçiyi gözetme borcu; suçun manevi unsurları olarak taksir ve kast; sonrasında taksir, bilinçli taksir ve olası kast kavramları incelenmiş, akabinde iş kazaları açısından suçun manevi unsurları öğretisi görüşleri ve Yargıtay kararları bağlamında değerlendirilmiştir.

2 SEVİMLİ Ahmet, "İşçinin Özel Yaşam Hakkı Bağlamında İşçi – İşveren İlişkisi", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Yıl:3, Sayı:10, Haziran 2008, s. 59.

3 AKIN Levent, "Üçüncü Kişinin Uğradığı Kazada İşverenin Kusurunun (Taksirinin) Kapsamı", *TİSK Akademi*, Cilt: 4, Sayı: 7, 2009/1 s. 56.

4 ÖZEN Muharrem; TOZMAN Önder, "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Işığında İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Cezai Sorumluluğu", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Yıl:3, Sayı:10, Haziran 2008, s. 217.

I. İŞVERENİN İŞÇİYİ GÖZETME BORCU

İş sözleşmesinin diğer sözleşmelerden farklı olarak işçi ile işveren arasında kişisel ilişki kuran niteliği ve işçinin işverene olan hukuki bağımlılığı⁵, taraflar arasında karşılıklı sadakatın varlığını da gerektirir.⁶ Hukuki bağımlılık, işçinin işverenin denetim ve gözetimi altında ve onun iş organizasyonu içinde işin görülmesini gerektirmektedir.⁷ Bu çerçevede, sadakat bağı işçi yönünden, işverenin ve işyerinin çıkarlarını en iyi biçimde korumak, bu çıkarlara zarar verebilecek her türlü davranıştan kaçınmak; işveren açısından işçiyi gözetmek biçiminde kendini gösterir.⁸ İş ilişkisinin işçinin kişiliği ile bağlantılı olmasının gereği, işçinin sadakat borcuna karşılık işverenin de işçiyi koruma ve gözetmekle yükümlü olmasıdır.⁹

İş sözleşmesinden doğan gözetme borcu, işverene, işçinin iyiliği ve çıkarı doğrultusunda davranma, onu koruma ve yardımcı olabilmek için çaba gösterme, işçiyi zarar verebilecek davranışlardan kaçınma borcu yükler. İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması zorunluluğu, işverenin gözetme borcu kapsamında yer alan başlıca yükümlerinden birisidir. İşveren, işçiyi gözetme borcu kapsamında işyerinde işçinin yaşam, sağlık ve beden bütünlüğünün korunması için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.¹⁰ Bu kapsamda işverenin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülükleri; önlem alma, alınan önlemlere uyumu denetleme, işçileri iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilendirme ve eğitime ile işyerini örgütleme ödevlerini kapsamaktadır.¹¹

İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması zorunluluğu, hem iş sözleşmesinden hem de kamu hukuku niteliği taşıyan iş güvenliği kurallarından doğmaktadır.¹²

5 AYDINLI İbrahim, "İşçinin Kişiliğinin Korunmasına Yönelik Düzenlemeler ve Borçlar Kanunu Tasarısının Konuyla İlgili Maddelerinin Değerlendirilmesi", **TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt:19, Sayı: 6, 2005, s. 22.

6 SÜZEK Sarper, **İş Güvenliği Hukuku**, Savaş Kitabevi, Ankara 1985, s. 176 vd.

7 AYDINLI, s. 22.

8 KAPLAN Emine Tuncay, "İşverenin Koruma ve Gözetme Borcununun Kapsamı", **Kamu-İş Dergisi**, Cilt :7, Sayı :2 2003, s. 2; Süzek, s. 176 vd.

9 AKDENİZ Ayşe Ledün, "İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan Sorumluluğunun Niteliği", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:72, Sayı:2, 2014, s. 4; Kaplan, s. 2; SEVİMLİ K. Ahmet, "Türk Borçlar Kanunu m. 417 ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Işığında Genel Olarak İşçinin Kişiliğinin Korunması", **Çalışma ve Toplum**, Sayı: 36, 2013/1, s. 110.

10 SÜZEK, s. 177 vd.

11 BAYCIK Gaye, "Yeni Düzenlemeler Açısından İnşaat İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt :60, Sayı :2, 2011, s. 232.

12 SÜZEK, s. 176.

İşverenin işçiyi gözetme borcunun yasal dayanağı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 417 nci maddesinde (mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu 332 nci maddesi) yer almaktadır. İşverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alma yükümlülüğü işçiyi gözetme borcu kapsamında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile (4857 sayılı İş Kanunu mülga 77 nci maddesi; mülga 1475 sayılı İş Kanunu 73 – 82 nci maddeleri) somutlaştırılmıştır.¹³

6098 sayılı TBK'nın 417 nci madde hükmü uyarınca;

“İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.

İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir.”

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 4 üncü maddesi uyarınca da işveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü kılınmıştır. Bu kapsamda maddede şu hükümlere yer verilmiştir:

“(1) İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;

a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.

b) İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.

c) Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.

¹³ ÇELİK Nuri; CANİKLİOĞLU Nurşen; CANBOLAT Talat, **İş Hukuku Dersleri**, Yenilenmiş 29. Bası, Beta Basım, İstanbul 2016, s. 280/290; KAPLAN, s. 5; SARAÇ Coşkun, “İşyeri Dışında Meydana Gelen İş Kazası Nedeniyle Sorumluluk – İşverenin Önlem Alma Yükümlülüğü – Uygun İlliyet Bağı”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Yıl:5, Sayı:18, Haziran 2010, s. 210.

ç) Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır.

d) Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.

(2) İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

(3) Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez.

(4) İşveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz."¹⁴

Her işyerinde işletme tehlikeleriyle karşılaşmak mümkün olup, bunların sebebiyet verdiği iş kazaları işçinin hayat ve sağlığına zarar verici nitelikte olabilir.¹⁵ İş kazası, işçinin işverenin otoritesi altında bulunduğu sırada, onun için ifa ettiği işten veya iş dolayısıyla dış bir sebeple aniden meydana gelen bir olay sonucu uğramış olduğu kaza olarak tanımlanabilir.¹⁶ Yine, işin yarattığı rizikoların neden olduğu tüm kazaların, iş kazası olduğu da ifade edilmektedir.¹⁷ 6331 sayılı Kanunun 3/1-g madde hükmünde, "İş kazası: İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen özre uğratan olay," şeklinde tanımlanmıştır.

İşverenin işçiyi gözetme borcuna aykırı bir biçimde, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almaması sonucu meydana gelen iş kazası nedeniyle yaralanma veya ölümden dolayı sorumluluğu ortaya çıkmaktadır.¹⁸ Bu sorumluluğun, idari para cezasından doğan sorumluluk bir tarafa bırakılırsa, hukuki ve cezai olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Cezai sorumluluk, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun

14 6331 sayılı Kanunun genel esasları hakkında bkz. ALPAGUT Gülsevil, "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Genel Esasları", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt:72, Sayı:2, 2014,s.31 vd.

15 KAPLAN, s. 7.

16 BALCI Mesut, "İş Kazası ve Meslek Hastalığı Nedeniyle İşverenin Sorumluluğu", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Yıl:1, Sayı:4, Aralık 2006, s. 151. İş kazasının hukuki mahiyeti hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. BALCI, s. 151 vd.; BOSTANCI Yalçın, "Yargıtay Kararları Işığında İş Kazası Kavramı", *Kamu-İş Dergisi*, Cilt :8, Sayı : 1, 2005, s. 1 vd.; MEMİŞOĞLU Özgür; ÇINAR Çağatay, "İşverenin İş Kazasından Kaynaklanan Cezai Sorumluluğu", *Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 33, Yıl: 2012, s. 36 vd.

17 TAŞKENT Savaş, "İş Kazası Kavramı", *Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan*, Cilt: 2, İstanbul 2001, s. 1952.

18 ARSLAN Gülseda, "İş Kazası ve Meslek Hastalığında İşverenin Sorumluluğu", *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt: 81, Sayı: 5, Yıl: 2007, s. 2083 vd.; ÇELİK Nuri, *İş Hukuku Dersleri*, 23. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2010, s. 165 vd.

taksirle öldürmeyi düzenleyen 85 inci ve taksirle yaralamayı düzenleyen 89 uncu maddeleri kapsamında değerlendirilmektedir.¹⁹

Çalışma konumuzu oluşturan iş kazası nedeniyle ölümden kaynaklanan cezai sorumluluğa uygulanan 5237 sayılı TCK'nın "taksirle öldürme" başlıklı 85 inci madde hükmü şu şekildedir:

"(1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

II. SUÇUN MANEVİ UNSURLARI: TAKSİR – KAST

A. Genel Olarak

Taksir ve kast, birbirinden bağımsız olarak suçun manevi unsurlarını oluşturmaktadır. Taksirin haksızlık ve kusur muhtevası, kastın haksızlık ve kusur muhtevasından daha azdır.²⁰

Gerek kasti gerekse de taksirli suçlarda toplum hayatında uyulması gerekli kurallara uyulmaması söz konusudur. Ancak kastta kurallar bilerek ve istenerek ihlal edilirken, taksirde kişi, objektif dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali ile suç tipinde gösterilen zararlı sonuca sebebiyet vermektedir.²¹ Taksirli suçlar, toplum yaşamının gelişmesi sonucu bireylerin özen yükümlülüklerini doğuran faaliyetlerinin artması ile ortaya çıkmış ve yaygınlaşmıştır. Kanun koyucu, taksirli suçların faillerini cezalandırmakla onların topluma karşı dikkatli, özenli davranmalarını sağlamaya çalışmaktadır.²²

Suçun manevi unsuru, esas olarak kasttır (5237 sayılı TCK m. 21/1). Taksir, istisnai bir sorumluluk şeklidir. Taksirin istisnai bir sorumluluk şekli olması sebebiyle, taksirli hareketinden dolayı failin cezalandırılabilmesi için, bunun kanunda açıkça gösterilmiş olması gerekir.²³ Nitekim TCK'nın 22 nci maddesinin 1 inci fıkrasında "Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır." hükmüne yer verilmiştir.

19 ÖZEN/TOZMAN, s. 215.

20 ARTUK Mehmet Emin; GÖKCEN Ahmet; YENİDÜNYA A. Caner; **Ceza Hukuku - Genel Hükümler**, Ankara 2011, s. 352.

21 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 352.

22 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 353.

23 CENTEL Nur; ZAFER Hamide; ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 7. Bası, Beta Basım, İstanbul 2011, s. 396; ÖZEN/TOZMAN, s. 215 vd.

İşverenlerin cezai sorumluluğu taksir çerçevesinde değerlendirildiğinden taksir kavramının ve unsurlarının incelenmesinde fayda vardır. Taksir Arapça bir terim olup, “kısaltma, bir işi eksik yapma, bir şeyi yapabilirken çekinip yapmama, kusur etme, kabahat” gibi anlamlar taşımaktadır.²⁴

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda taksir; dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır (m. 22/2).

Taksirde fail sadece iradi bir davranış içerisinde. Bu iradi davranışı ile belirli bir sonuca ulaşmayı amaçlamaktadır. Ancak bu sonuç, yasal düzenleme açısından önemli değildir. Kişi, objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışı ile amaçladığı değil, kanunda suç olarak düzenlenen amaçlamadığı zararlı sonuca sebebiyet vermektedir. Diğer bir ifadeyle, taksirli suç tiplerinde, amaca yönelik davranışla istenilen sonuçtan ziyade, normda yasaklanan sonucun gerçekleşmeyeceğine fail tarafından ya güvenilmekte ki bu bilinçli taksir hâlidir; ya da bu sonucun gerçekleşeceği öngörülmemektedir ki bu da bilinçsiz/basit taksir hâlidir.²⁵

Taksirli suçta, emredici bir davranış kuralına aykırı olarak, fail, amaca yönelik kontrolü yeterli bir şekilde yapmamıştır. Amaca uymayan bu sonuç, amaca yönelik hareketin dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun şekilde yapılmaması, eksik icrasından kaynaklanmaktadır. Şayet kişi, tedbirli ve dikkatli bir şekilde amaca uygun davranırsa, amaca uygun olmayan sonucu önleyebilirdi.²⁶

Taksirin kasttan farkı, taksirde iradenin neticeye yönelik olmamasıdır. Kastta fail neticeyi öngördüğü ve istediği hâlde, taksirde fail neticeyi öngörmez veya öngörür, ancak gerçekleşmesini istemez. Hareketin iradi olması ise, her iki kusur tipinin ortak yönüdür.²⁷ Kasıtlı suçlarla taksirli suçlar arasında hareket, nedensellik bağı ve hukuka aykırılık bakımından bir farklılık bulunmamaktadır.

Kasıtlı suçlarda toplum kuralları bilerek ve istenerek ihlal edildiği hâlde, taksirli suçlarda ihlal, söz konusu kurallara bir aldırma, özensizlik, umursamazlık şeklinde gerçekleşmektedir. Taksirli suçlarda

24 İÇEL Kayıhan, *Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sübjektif Sorumluluk*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967, s. 22.

25 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 352.

26 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 353.

27 CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 396 vd.

fail, mevcut şartlara göre imkânı içinde bulunan ve görevi gereği yerine getirmesi zorunlu olduğu özeni göstermeyerek neticenin meydana gelmesinden dolayı kınanabilmektedir.²⁸

B.Taksirin Unsurları

Öğretide taksirin unsurları konusunda yapılan ayırım, taksirin hukuki esasını açıklayan teorilerin hangisinin benimsendiğine göre²⁹ farklılık göstermektedir. Ancak üzerinde görüş birliği olan unsurlar, *hareketin iradiliği*, *sonucun istenmemiş olması*, *hareket ile sonuç arasında nedensellik bağının bulunması* olarak sayılabilir.³⁰ Bu unsurların dışında öğretilerde taksirin hukuki temeline ilişkin genel kabul gören görüşe göre, taksirli hareketin cezalandırılmasının sebebi, toplumun bireylere yüklediği objektif özen yükümlülüğünün - dikkat ve özen yükümlülüğünün - ihlalidir. Objektif özen yükümlülüğünün ihlali, taksirin esasını oluşturmaktadır.³¹ Ancak birey tarafından bu yükümlülüğün yerine getirilmesi ancak yerine getirme imkânı bulunduğu hâllerde beklenebilir. Bu çerçevede sonuç öngörülebilir değilse, failden özen ve dikkat yükümlülüğüne uygun davranması beklenmez.³² Dolayısıyla, *objektif özen yükümlülüğünün ihlalini* ve *sonucun öngörülebilir olmasını* da unsurlardan saymak gerekir.³³

Yargıtay kararlarında taksirin unsurları şu şekilde ifade edilmektedir:

“Yargıtay kararlarında açıkça vurgulandığı ve öğreti ile uygulamada da kabul edildiği üzere taksirin unsurları;

- 1- Taksirle işlenebilen bir suç olması,
 - 2- Hareketin iradiliği,
 - 3- Neticenin iradi olmaması,
 - 4- Hareketle netice arasında nedensellik bağının bulunması,
 - 5- Sonucun öngörülebilir olmasına rağmen öngörülmemiş olması,
- Şeklinde kabul edilmektedir.

28 ÖZEN/TOZMAN, s. 216.

29 Taksirin hukuki esasını, yani taksirli fiilin neden suç kabul edilip cezalandırıldığını açıklayan teoriler için bkz. İÇEL, s. 55 vd.

30 İÇEL, s.138.

31 İÇEL, s.105; KOCA Mahmut; ÜZÜLMEZ İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 2009, s.202.

32 CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 401; İÇEL, s.105 vd.

33 Taksirin unsurları hakkında bkz. CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 399 vd.; ÖZBEK Veli Özer; KANBUR Mehmet Nihat; DOĞAN Koray; BACAKSIZ Pınar; TEPE İlker, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2014, s. 510 vd.

Taksirli suçlarda da gerek icrai, gerekse ihmali hareketlerin iradi ve meydana gelen sonucun öngörülebilir olması, bunun yanında hareketle netice arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir. Olayda iradi bir davranışın bulunmaması halinde taksirden söz edilemeyecek, öngörülemeyen neticenin gerçekleşmesi durumunda da failin taksirli suçtan sorumluluğuna gidilemeyecektir.

Taksirli hareket ile meydana gelen netice arasında illiyet bağı bulunmaması halinde fail bu sonuçtan sorumlu tutulamayacaktır. Neticenin gerçekleşmesinde, mağdur veya başka bir kişinin taksirli davranışının da etkili olması halinde, diğer taksirli davranış nedensellik bağı kesmediği sürece bu durum failin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı gibi, taksirin vafını da değiştirmeyecektir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda taksirle işlenebilen suçlarda kusurun derecelendirilmesi suretiyle herhangi bir ceza indirimini söz konusu olmadığından, bu hal ancak temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınabilecektir.”³⁴

Öte yandan Kanunda taksirin, “dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın, neticenin öngörülmeyerek gerçekleştirilmesi” biçimindeki tanımından da yola çıkıldığında, kronolojik olması da gözetilerek taksirin unsurları şu şekilde sıralanabilir: ³⁵

- 1) Taksirle işlenebilen bir suç olması
- 2) Sonucun öngörülebilir olması (Sonucun faile isnat edilebilir olması)
- 3) Objektif dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali
- 4) Hareketin iradi olması
- 5) Sonucun istenmemesi
- 6) Hareket ile sonuç arasında nedensellik (illiyet) bağının bulunması

1. Taksirle İşlenebilen Bir Suç Olması

Temel kusurluluk şekli kast olup taksirli sorumluluk istisnai bir nitelik taşır. Bu nedenle taksirli fiilden dolayı cezalandırılmanın söz konusu olabilmesi için kanunda bu konuda açık bir hüküm bulunması zorunludur.³⁶ Kanunda fiilin taksirli şekli öngörülmemiş ise kanunilik

34 Y CGK, 29.03.2016, 2014/12-585, 2016/150. Aynı yönde bkz. Y CGK, 24.11.2015, 2014/12-33, 2015/422, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

35 Aynı yönde bkz. YAŞAR Osman; GÖKCAN Hasan Tahsin; ARTUÇ Mustafa, **Yorumlu – Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 1. Cilt (Md. 1-44)**, Tamamen Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara 2014, s. 565 vd.

36 HAFIZOĞULLARI Zeki; ÖZEN Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden

ilkesi karşısında bunu cezalandırmak mümkün değildir.³⁷ Bir diğer ifadeyle kanunda açıkça gösterilen hâllerin dışında taksirle işlenen fiiller cezalandırılmaz.³⁸

Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 21 inci maddesinin 1 inci fıkrasında “*Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır.*” denilmek suretiyle kasıtlı sorumluluğun cezai sorumluluğun temel biçimi olduğu açıkça ifade edilmiştir. Kanunun 22 nci maddesinin 1 inci fıkrasında ise; “*Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.*” hükmü ile taksirin istisnai niteliği açıkça belirtilmiştir.

Kanunda taksirle işlendiği hâlde dahi cezalandırılabilceği öngörülen suç tiplerinden birisi de; taksirle öldürme (m. 85) suçudur.

2. Sonucun Öngörülebilir Olması (Sonucun Faile İsnat Edilebilir Olması)

Taksirin varlığı için davranış kuralının ihlal edilmiş olması yeterli değildir, ayrıca ihlal edilen davranış kuralı sonucunda ortaya çıkan zararlı sonucun faile isnat edilebilir olması zorunludur.³⁹ Failin gerçekleştirdiği fiilden kınanabilir olmadığı durumlarda kusurlu sayılması ve sorumluluğuna gidilmesi mümkün değildir. Bu itibarla sonucun faile isnat edilebilir olması için mutlaka sonucun öngörülebilir olması gerekir.⁴⁰

Öngörebilme, belirli niteliklere (yaş, görgü, meslek v.s.) sahip olan failin somut olayda hareketinin sonuçlarını tahmin edebilme imkânı olarak açıklanabilir.⁴¹ Fail öngörülmesi mümkün olmayan bir sonuçtan sorumlu tutulamaz. Taksirli sorumluluğun varlığı istenmeyen zararlı sonucun öngörülebilir olmasına bağlıdır.⁴² Belirtmek gerekir ki, sonuç öngörülebilir değilse, failden dikkat ve özen göstermesi de beklenemez.⁴³ Öngörebilmenin imkânsız olması durumunda taksirden değil, kaza veya tesadüften bahsedilir.⁴⁴

Geçirilmiş, İşlenmiş ve Yenilenmiş 2. Baskı, Ankara 2010, s. 290; ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 511.

37 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 290.

38 ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 511.

39 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 293

40 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 293

41 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 157; ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 513.

42 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 294.

43 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 294; ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 513; ÖZBEK Veli Özer; KANBUR Mehmet Nihat; DOĞAN Koray; BACAKSIZ Pınar; TEPE İlker, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara 2014, s. 183; YAŞAR/GÖKCEN/ARTUÇ, S. 567.

44 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 157.

Sonucun öngörülebilirliği açısından ölçü, ortalama bir insan olmakla birlikte burada da failin yaşı, zekâ derecesi, görgüsü, eğitim ve sosyal seviyesi, özel bilgisi ve yetenekleri göz önünde bulundurulur.⁴⁵ Nitekim madde gerekçesinde de; *“fail, kendi yetenekleri, algılama gücü, tecrübeleri, bilgi düzeyi ve içinde bulunduğu koşullar altında, objektif olarak var olan dikkat özen yükümlülüğünü öngörebilecek ve yerine getirebilecek durumda olmalıdır.”* sözleriyle failin esas alınacağı belirtilmiştir.⁴⁶

3. Objektif Dikkat ve Özen Yükümlülüğünün İhlali

Taksirin esasını objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık oluşturmaktadır.⁴⁷ Bu itibarla, hareketin dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun olarak gerçekleştirilmesine rağmen, zararlı sonuç ortaya çıkarsa cezai sorumluluk söz konusu olmayacaktır.⁴⁸ Fail, gerekli dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmiş veya gerekli dikkat ve özeni göstermiş olsaydı dahi sonucun meydana gelmesi kaçınılmaz ise taksirin varlığından söz edilemez. Bu durumda ancak kaza ve tesadüften bahsedilebilir.⁴⁹

Dikkat ve özen yükümlülüğünün içeriği ne kanunda ne de taksirli suç tiplerinde açıklanmıştır. Bu durumda hâkim, somut olayda fail bakımından objektif olarak gerekli olan dikkat ve özen yükümlülüğünün ne olduğunu tespit edip, tespit neticesinde olması gereken dikkatli ve özenli davranış ile failin gerçekleştirdiği davranışı kıyaslayarak failin bu yükümlülüğe uygun hareket edip etmediğini belirlemelidir.⁵⁰

Özen yükümlülüğü, kişinin davranışının meydana getirebileceği sonucu öngörme ve sonucun meydana gelmesinden kaçınma, meydana gelmemesi için önleyici tedbirleri alma yükümlülüğüdür. Taksirli suçlarda hukuk düzeni, hukuken yasaklanmış bir neticenin meydana gelmesine neden olabilecek davranışlardan kaçınma özenini herkese bir yükümlülük olarak yüklemektedir. Buradaki dikkat ve özenin objektif olmasından maksat, bu yükümlülüğün herkes bakımından geçerli kurallara göre belirlenecek olmasıdır. Böylelikle objektif özen yükümlülüğüne ilişkin kurallar herkes bakımından geçerlidir.⁵¹

45 TEZCAN Durmuş; ERDEM Mustafa Ruhan; ÖNOK Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Güncellenmiş 13. Baskı, Ankara 2016, s. 208; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 567 vd.

46 YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 568.

47 ARTUK/GÖKCAN/YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 157; KOCA Mahmut; ÜZÜLMEZ İlhan, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 2. Baskı, Ankara 2015, s. 132.

48 İÇEL, s. 139 vd.

49 ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 182.

50 KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 218.

51 KOCA/ÜZÜLMEZ, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 132.

Özen yükümlülüğünün belirlenmesinde objektif esastan hareket edilmelidir. Objektif özen kavramıyla, failin kişisel özellikleri dikkate alınmaksızın ve failin somut olayda hangi özeni gösterdiğine bakılmaksızın genel olarak gerekli olan özen ifade edilmektedir. Failin durumundaki makul ve tedbirli bir insanın tercih edeceği davranış, özenli davranıştır.⁵² Bu konuda ortalama bir insanın, failin yerinde olsaydı tehlikeden kaçınabilmek için nasıl hareket edebileceğine bakılır. Objektif özen yükümlülüğüne ilişkin kurallar bazen hukuk normlarından, çoğunlukla insanların müşterek tecrübesinden,⁵³ belirli bir meslek alanına ilişkin genel kurallardan ve bilimsel gelişmelerden, izin veya sözleşme çerçevesinde yapılan işlerde sözleşmeden ve izine ilişkin kurallardan kaynaklanır.⁵⁴ Dikkat ve özen yükümlülüğünün ölçüsünün belirlenmesi konusunda trafik kuralları, iş güvenliği ile ilgili tüm kurallar gibi çok sayıda değişik davranış normlarından yararlanılabilir. Bunlar aslında tehlikeden kaçınma konusunda uzun deneyimler sonucu ortaya çıkmış olan kurallardır. Bu kurallara yönelik ihlaller, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılığın belirtisi olarak kabul edilmektedir. Bu tür davranış kuralları yazılı değilse, yazılı olmayan genel deneyim kurallarından da yararlanılabilir.⁵⁵ Bu kapsamda kişilere yüklenen bu yükümlülüğün kaynağı bireysel veya sosyal bir faaliyeti düzene sokmak amacıyla konulmuş her türlü hukuki ya da mesleki kurala yahut yetkili merciler tarafından verilmiş emir ve talimatlar olabileceği gibi⁵⁶ yükümlülük başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı ile ilgili olarak toplumsal hayatın zorunlu kıldığı yazılı olmayan genel hayat tecrübelerinden de kaynaklanabilir.⁵⁷

Objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne ilişkin normlar ile herkese uymak zorunda olduğu genel bir emir öngörülmektedir. Ancak bu sınırsız geçerliliği olan bir emir değildir. Modern toplumlarda bazı işlerin yapılması, zorunlu olarak bazı tehlikeleri beraberinde getirmekte ve bu tehlikelerden kaçınmak mümkün olmamaktadır. Bu tür işletmelere bağlı olan kaçınılmayan tehlikeler “izin verilen risk” olarak adlandırılarak hukuken kabul edilmektedir.⁵⁸

52 KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 218.

53 ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 511.

54 KOCA/ÜZÜLMEZ, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 133.

55 TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 173.

56 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 376.

57 İÇEL, s.140; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 219.

58 KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 218 vd.

Dikkat ve özen yükümlülüğünün sınırlanmasında “*güven prensibi*” olarak adlandırılan ilke de etkilidir. Toplumsal yaşamda çeşitli tehlikeleri barındıran bir olaya (sürece) çok sayıda kişi katılmakta ve katılımcılardan her biri diğerlerinin dikkat ve özen yükümlülüğüne uyacağına güvenerek hareket etmektedir.⁵⁹ İlke özellikle trafikte önemli bir rol oynamaktadır. Buna göre, trafik kurallarına uygun hareket eden kişi, diğer kişilerin de dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun hareket ettiğine güvenmek durumundadır.⁶⁰

4. Hareketin İradi Olması

Taksirden söz edebilmek için hareketin iradi olması gerekir. Fail neticeyi meydana getiren hareketi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmelidir.⁶¹ Hareket bilinçli ve iradi değilse taksirden söz edilemez.⁶² İradi hareket, icrai veya ihmali olabilir.⁶³ İhmali hareketle işlenen taksirli suçlarda failin ihmali hareketi gerçekleştirmemek için özenli davranmama konusunda iradi davrandığı belirtilmektedir. Örneğin, ameliyatta hasta karnında cisim unutulması eylemi bu şekildedir.⁶⁴

5. Sonucun İstenmemesi

Taksirli sorumlulukta hareket iradi olmakla birlikte sonuç istenmemiş olmalıdır.⁶⁵ Sonucun iradi olması hâlinde artık taksirden değil kasttan bahsedilir.⁶⁶ Sonucun öngörülmesi isteme anlamına gelmemektedir.⁶⁷

Taksirli bir suçtan söz edilebilmesi için kanuni tarifte yer alan ve istenmeyen sonucun gerçekleşmiş olması aranır. Diğer bir deyişle sonuç meydana gelmemişse kişinin teşebbüsten dolayı cezai sorumluluğu doğmaz.⁶⁸

59 KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 219.

60 TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 206.

61 ARTUK M. Emin; GÖKCEN Ahmet; YENİDÜNYA A. Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 14. Baskı, Ankara 2014, s. 156; ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 511; YAŞAR/ GÖKCAN/ARTUÇ, s. 571.

62 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 292; ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 511.

63 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 292; ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 511.

64 YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 571.

65 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 156; HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, s. 291.

66 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 156;

67 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 291; ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 511.

68 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 156;

6. Hareket ile Sonuç Arasında Nedensellik (İllyet) Bağının Bulunması

Taksirli sorumluluğun söz konusu olabilmesi için iradi olan hareket ile istenmeyen ve fakat gerçekleşen sonuç arasında nedensellik bağı bulunmalıdır.⁶⁹ İllyet bağının varlığı için; failin belirli bir harekette bulunma yükümlülüğünün olması ve sonucu önleyebilme olanağının bulunması zorunludur.⁷⁰

Üçüncü kişinin hareketinin veya mağdurun hareketinin eklenmesi halinde fail bakımından nedensellik bağının kesilip kesilmeyeceği incelenmelidir.

Üçüncü kişinin hareketi kusursuz ise failin taksirli hareketi ile zararlı sonuç arasındaki nedensellik bağı varlığını sürdürür.⁷¹ Buna karşılık üçüncü kişinin hareketi kusurlu ise her bir hareket ile sonuç arasında nedensellik bağı mevcut olduğu takdirde her bir fail kendi kusurlu hareketinden sorumlu olur (TCK m. 22/5).⁷²

Mağdurun kusursuz hareketine failin taksirli hareketinin eklenmesi durumunda ise nedensellik bağı kesilmez ve fail gerçekleşen zararlı sonuçtan sorumlu olur. Mağdurun kusurlu hareketi söz konusu olursa zararlı sonucun gerçekleşmesine hem failin hem de mağdurun taksirli hareketi etkili olursa failin sorumluluğu varlığını sürdürür. Ancak sonuç tek başına mağdurun kusurlu davranışı sonucu meydana gelmiş ise failin sorumluluğusöz konusu olmayacaktır.⁷³

Yargıtay da kararlarında taksirli sorumluluk için nedensellik bağının varlığını aramaktadır. Yüksek Mahkemeye göre, taksirli suçlarda nedensellik bağının varlığı için failin hareketinden bağımsız bir etkenin sonuca tek başına neden olmaması gerekir.⁷⁴

C. Taksir – Bilinçli Taksir

5237 sayılı TCK'da; taksir; basit taksir (taksir/ bilinçsiz taksir) ve bilinçli taksir ayrımı bağlamında ele alınmıştır. Taksir, failin öngörülebilir nitelikteki neticeyi öngörmemesi şeklinde olabileceği

69 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 296.

70 YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 572.

71 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 296; ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 513.

72 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s.156; HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, s.296;

ÖZBEK/ KANBUR/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 514.

73 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 296.

74 HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 297.

gibi, neticeyi öngördüğü hâlde istememesi şeklinde de ortaya çıkabilir. Öngörülebilir nitelikteki neticenin öngörülmemesi şeklindeki taksir bilinçsiz taksir, buna karşılık neticenin öngörülüp de istenmemesinden ibaret olan çeşidi ise kanundaki tanımı ile bilinçli taksir hâlini oluşturmaktadır.⁷⁵

5237 sayılı TCK'nın 22/2. maddesi taksiri şu şekilde tanımlamaktadır: *"Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanunî tanımında belirtilen neticesi öngörülmeden gerçekleştirilmesidir."*⁷⁶

Bilinçli taksir kavramı TCK'nın 22/3. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre; *"Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi hâlinde bilinçli taksir vardır; bu hâlde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır."*

Taksir hâlinde, failin objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak hukuka aykırı neticeyi öngörmesi gerekmesine rağmen öngörmemesi (aklına getirmemesi) söz konusudur.⁷⁷ Kanundaki tanımdan da anlaşılacağı üzere, taksirli sorumluluk için öncelikle failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmış olması ve ikinci olarak da öngörülebilir neticenin fail tarafından öngörülmemiş olması gerekmektedir.⁷⁸

Bilinçli taksir ise, objektif dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali nedeniyle neticenin öngörülmesi olmasına rağmen gerçekleşmesinin istenmemiş olmasıdır.⁷⁹ Fail, neticenin gerçekleşmesini istememekte, ancak hareketinin tipe uygun, hukuka aykırı bir sonuca sebep olabileceğini öngörmemesine (tahmin edebilmesine) rağmen, hareketine devam ederek zararlı neticenin meydana gelmesine neden olmaktadır. Hukuka aykırı neticeyi öngördüğü hâlde objektif dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali ile bu neticenin gerçekleşmeyeceğine güvenen ve bu güvenle hareketine devam eden failin, söz konusu güveninin dayanağı talih, bilgi, kabiliyet, tecrübe gibi çeşitli etkenlerden ileri

75 ÖZBEK/KANBUR/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 183.

76 Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde taksir çeşitleri; tedbirsizlik, dikkatsizlik, meslek ve sanatta acemilik, nizamla emirlere ve talimatlara aykırılık şeklinde dört şekilde belirlenmişti (m. 455/1, 459/1).

77 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 379; MEMİŞOĞLU/ÇINAR, s. 49; YAŞAR/GÖKCEN/ARTUÇ, s. 573.

78 TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 205.

79 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 379; DÖNMEZER Sulhi; ERMAN Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım*, Cilt:2, İstanbul 1997, s. 264; İÇEL, s. 184.

gelebilir.⁸⁰ Kanunda yer alan her iki tanım değerlendirildiğinde taksir ve bilinçli taksir kavramlarının ortak özelliği; dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali ve sonucun istenmemesidir.⁸¹

Taksir ve bilinçli taksir kavramlarını birbirinden ayıran nokta ise, “**öngörme**” unsurudur. Sonucun öngörülmesinden anlaşılan, sonucun fail tarafından, hareket yapıldığı zaman ve bu zamandaki şartlara göre tahmin edilebilmesidir. Öngörülebilmenin takdirinde failin yaşı, bedeni ve ruhi yapısı, okuma derecesi ve toplumsal seviyesi göz önünde tutulur.⁸² Öngörülebilirlik, her bir faaliyet alanına ilişkin olarak belirlenen model ajan ölçütüne göre belirlenecektir. Model ajan, modern işbölümü, ihtisaslaşma, bilgi standardı farklılıkları, eğitim derecesi, yaş, fiziki eksiklik gibi ölçütlere göre belirlenecektir. Sonuç, failin ait olduğu model suje tarafından öngörülebilir ve önlenebilir olarak kabul edildiğinde, fail dikkatsiz ve özensiz davrandığı için sorumlu tutulacaktır.⁸³ Eğer sonuç öngörülemiyorsa, öngörebilme imkânsızlığı varsa fail sorumlu değildir.⁸⁴

Bilinçli taksir hâlinde kişi, iradi davranışının sonuçlarını öngörmekle birlikte, gerçekleşmeyeceğini düşünmekte, istememekte ve gerçekleşmemesi için gerekeni de yaparak hareketine devam etmektedir. Kişinin bu düşüncesi kişisel becerileri, koşulların özellikleri gibi kendisine olan güvenden kaynaklanabilir. Ancak, toplum kuralları, dikkat ve özen yükümlülüğü bireylerin bu tarz tehlike doğuran davranışlara devam etmemesini emreder.⁸⁵

Yargıtay, söz konusu ayrıma ilişkin olarak şu açıklamalarda bulunmuştur:

“...Basit taksirle bilinçli taksir arasındaki ayırıcı ölçüt; taksirde failin öngörülebilir nitelikteki neticeyi öngörememesi, bilinçli taksirde ise bu neticeyi öngörmüş olmasıdır.

Bilinçli taksirde, neticenin gerçekleşmesini istemeyen fail, hareketinin tipe uygun ve hukuka aykırı bir sonuca neden olabileceğini öngörmesine rağmen, hareketine devam ederek istemediği zararlı neticeyi meydana getirmektedir. Hukuka aykırı neticeyi öngördüğü halde gerçekleşmeyeceğine güvenen ve bu güvenle hareketini sürdüren

80 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 379.

81 KOCA/ÜZÜLMEZ, s.211.

82 Y CGK, 28.12.1970, 316/432, ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 359.

83 ÖZEN/TOZMAN, s. 221 vd.

84 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 379.

85 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 352.

failin söz konusu güveninin dayanağı; şans, bilgi, beceri, yetenek, tecrübe gibi çeşitli etkenler olabilir.

...Görüldüğü üzere, bilinçli taksirde meydana gelen netice, fail tarafından öngörüldüğü halde istenmemiştir. Gerçekten fiilin kanunda suç olarak düzenlenen bir neticeye sebebiyet verebileceğini öngördüğü ve bu neticeyi istemediği halde, sırf şansına veya başka etkenlere, hatta beceri veya bilgisine güvenerek hareket eden kimsenin hali, bunu öngörmemiş bulunan kimsenin durumu ile bir tutulamayacağından ve neticeyi öngören kimse, ne olursa olsun bu sonucu meydana getirecek bir harekette bulunmamakla yükümlü olduğundan, “neticenin fail tarafından öngörülmesi” ölçü alınarak basit ve bilinçli taksir ayrımına gidilmiştir.”⁸⁶

D. Olası Kast - Bilinçli Taksir

Olası kast, 5237 sayılı TCK'nın 21/2. maddesinde düzenlenmiş olup madde hükmü şu şekildedir: “*Kişinin, suçun kanunî tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi hâlinde olası kast vardır.*”

Olası kast hâlinde, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların gerçekleşebileceği, fail tarafından öngörülmektedir. Bu öngörme olgusu, olası kastı, (bilinçsiz) taksirden ayırmaktadır. Buna karşılık, doğrudan kasttan farklı olarak, olası kast hâlinde, somut olayda suçun maddi unsurlarının gerçekleşmesi, fail tarafından muhakkak değil, muhtemel sayılmaktadır. Fail fiili işlerken neticenin muhtemelen gerçekleşebileceğini öngörmüş ve bunları kabul etmiştir.⁸⁷

İşlenmesi kararlaştırılan fiilin, kanunda öngörülen sonucunun gerçekleşmesine sebebiyet vereceği muhtemel olarak bilinmesine rağmen, bu neticenin gerçekleşmesi kabullenilmiştir. Kanunda öngörülen sonucun gerçekleşmesi, olayın seyrine bırakılmaktadır. Kişi, neticenin gerçekleşmesini muhtemel saymakla birlikte, bunun gerçekleşmemesi için özel bir çaba göstermemektedir.⁸⁸ Kanunî tarifeye uygun neticenin meydana geleceği muhtemel addedilmesine rağmen, fail fiili işlemekten geri kalmamıştır.⁸⁹

Bilinçli taksir kavramı hakkında, tekrardan kaçınmak amacıyla yukarıda yer alan açıklamalara atıf yapmakla yetiniyoruz. Bununla

86 Y CGK, 23.02.2016, 2013/12-814, 2016/92, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

87 ÖZGENÇ İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara 2016, s. 233 vd.; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 575.

88 KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 215; ÖZGENÇ, s. 234 vd.

89 ÖZGENÇ, s. 235.

birlikte karşılaştırmalı inceleme açısından, şu açıklamalara yer vermekte fayda vardır:

Olası kastta, kişi iradi hareketinin neticesini öngörmekte ve fakat ona karşı kayıtsız kalmakta, hareketinin sonuçlarını kabullenmektedir.⁹⁰ Bir diğer ifadeyle, fail neticeyi öngörmekle birlikte, bu sonucu göze almaktadır.⁹¹ Olası kastta, neticenin meydana gelmesine karşı bir kayıtsızlık, umursamama durumu vardır. Bilinçli taksirde failin neticenin gerçekleşebileceğini öngördüğü hâlde fiili işler, öte yandan olası kasttan farklı olarak neticenin göze alınmaması, gerçekleşmeyeceğinin umulması söz konusudur.⁹²

Bilinçli taksirde, fail, öngördüğü neticeyi istemediğinden, neticeyi umursamaz bir hali yoktur ve neticenin meydana gelmeyeceğine yükümlülüklerine aykırı bir şekilde inanır.⁹³ Bu noktada iradenin neticeyi kapsamadığından söz edilir.⁹⁴ Fail, öngördüğü neticenin gerçekleşmeyeceğine yükümlülüklerine aykırı olarak güvenmektedir.⁹⁵ Bu itibarla fail, “eğer neticenin meydana geleceğine inansa idi, hareketi yapmayacaktı” denilebiliyorsa bilinçli taksirin varlığı kabul edilir.⁹⁶ Fail somut olayda, neticenin gerçekleşmeyeceğine inanmış, failin yeteneği, deneyimi gibi bu inancını haklı gösterecek koşullar bulunmuş ve fail neticenin meydana gelmemesi için çaba göstermiş ise bilinçli taksir vardır. Buna karşılık, failin neticenin gerçekleşmeyeceğine dair inancını haklı gösterecek koşullar yoksa, olası kastın varlığı kabul edilir.⁹⁷

Yargıtay’ın bilinçli taksir ile olası kast ayırımında benimsediği görüş de, öğretide kabul gören bu görüşlerle aynı yöndedir. Yargıtay’ın, olası kast-bilinçli taksir ayırımını öğretide yer alan *frank formülü* ne göre yaptığı⁹⁸ kararları mevcuttur.

90 ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 352.

91 MEMİŞOĞLU/ÇINAR, s. 49.

92 CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 391 vd.

93 ÖZBEK Veli Özer, TCK İzmir Şerhi – Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı – Gerekçeli – İçtihatlı), Cilt: 1, Ankara 2010, s. 279.

94 CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 405 vd.

95 KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 216.

96 ÖZBEK, s. 279

97 CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 405 vd.

98 “... Her iki taksir şekli arasındaki fark ilkinde, yani bilinçsiz taksirde failin suçun kanuni tanımındaki neticenin gerçekleşebileceğini öngörememesi, bilinçli taksirde ise öngörmesidir. Yukarıda da belirtildiği üzere neticenin gerçekleşebileceğinin öngörülmesi unsuru olası kastta da mevcuttur. Ancak, olası kastta fail neticeyi arzu etmese dahi gerçekleşebileceğini bilerek ve bu sonuca katlanarak, umursamadan hareket etmekte iken, bilinçli taksirde neticenin gerçekleşmeyeceği inancı vardır. Olası kastla bilinçli taksiri ayırt etmek bakımından şu formül (frank formülü) ileri sürülmüştür: ‘eğer fail hareketinin tasavvur ettiği neticeyi meydana

III. İŞ KAZASI NETİCESİ ÖLÜM NEDENİYLE CEZAI SORUMLULUKTA SUÇUN MANEVİ UNSURU

A.Genel Olarak

İş kazalarından doğan cezai sorumluluğun temeli, kusur esasına dayanmaktadır.⁹⁹ Bir iş kazasında ancak kusur var ise cezalandırma söz konusu olacaktır.¹⁰⁰

İş sağlığı ve güvenliği hukuku açısından tartışma konusu olan husus, iş kazasından kaynaklanan sorumluluğun taksire mi yoksa bilinçli taksire mi dayandığıdır. Öte yandan Yargıtay'ın iş kazalarında somut olayın özelliklerine göre olası kastın uygulanması gerektiğine dair kararlarından sonra, bu tartışmaya olası kastın uygulanıp uygulanmayacağı konusu da dahil olmuştur.

İşyerinde, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması, temelde işverenin bir borcudur.¹⁰¹ İşveren, uyulması zorunlu iş güvenliği kurallarına uyararak önleyebileceği iş kazasını, bu kurallara uymayarak gerçekleştirdiği için kınanmaktadır. Bir başka ifadeyle, işyerinde alınması gereken önlemlerin alınmamasından kaynaklanan iş kazası sonucu gerçekleşen ölüm, önlem almak zorunda bulunan işverenlerin neden oldukları taksirle ölüme sebebiyet verme eylemi olarak değerlendirilmektedir.¹⁰² İş sağlığı ve güvenliğini düzenleyen davranış kurallarının (iş güvenliği mevzuatının) işveren tarafından ihlali, neredeyse başka hiçbir unsur aranmadan ceza hukuku anlamında işverenin taksirli davranışı olarak kabul edilmiştir.¹⁰³ İş sağlığı ve güvenliği bakımından uyulması gerekli kurallar da kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemlerde belirlenmiştir.¹⁰⁴ İşverenin özen yükümlülüğünün kaynağı tespit edildikten sonra, somut olayda hâkim, dikkat ve özen yükümlülüğünün gerektirdiği davranış şeklini belirler, yani kişiye

getirebileceği inancında olsa idi bu hareketi yapmayacaktı' diyebildiğimiz durumlarda taksir bilinçlidir. Bu ilkeye göre, 'öyle veya böyle fail her halde hareketi gerçekleştirirdi' denilebiliyor ise olası kastın varlığı kabul edilmelidir ..." Y CGK, 4.5.2010, 2009/1-249, 2010/108, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

99 MEMİŞOĞLU/ÇINAR, s. 46.

100 ÖZKAN Halid, "İş Kazalarından Doğan Ceza Sorumluluğunda Kusur Tespiti", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt : XX, Sayı: 1, 2016, s. 518.

101 AKIN Levent, *Üçüncü Kişinin Uğradığı Kazada İşverenin Kusurunun (Taksirinin) Kapsamı*, s. 61.

102 AKIN Levent, "İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşverenin Cezai Sorumluluğu", *TİSK Akademi*, Cilt: 3, Sayı: 5, 2008/1, s. 214.

103 AKIN, *Üçüncü Kişinin Uğradığı Kazada İşverenin Kusurunun (Taksirinin) Kapsamı*, s. 61.

104 KAYMAZ Seydi; GÖKCAN Hasan Tahsin, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Taksirle Adam Öldürme ve Yaralama Suçları*, Ankara 2006, s. 347.

yüklenen bu özen yükümlülüğüne uygun olarak yapacağı hareketlerin nelerden ibaret olduğunu tespit eder. Bu tespit neticesinde olması gereken özenli davranış ile işverenin somut olayda gerçekleştirdiği hareket karşılaştırılarak işverenin kusuru tespit edilir.

Basit taksir ve bilinçli taksir durumlarında objektif özen yükümlülüğünün ihlali ortak unsur niteliği taşıırken, öngörülebilirlik unsuru hem iki durumun varlığının tespiti hem de bu iki durumun birbirinden ayrılmasında önemli bir ölçüttür. Her şeyden önce, taksirde, failin ihlal niteliğindeki davranışının kusurlu ve kınanabilir bir nitelikte bulunması gerekir. İş kazasına sebebiyet veren sonucun objektif olarak öngörülebilir ve önlenabilir bulunduğu takdirde, failin dikkatsiz ve özensiz davrandığı sonucuna varılacaktır.¹⁰⁵ Aksi takdirde öngörülebilmenin imkânsız olduğu durumlarda taksirden değil, *kaza veya tesadüft* söz edilebilecek ve işveren sorumlu tutulamayacaktır. Kaza ve tesadüf dışında, taksire dayalı sorumluluğu ortadan kaldıracak bir diğer hal, işverenin her türlü dikkat ve özeni göstermiş olsaydı dahi neticenin yine meydana geleceği *kaçınılmazlık* halleridir.¹⁰⁶ Bu bağlamda taksire bağlı sorumluluğun doğumunda failin dikkatsizlik ve özensizliğine bağlı olarak sonucun gerçekleşmesinin yanında ortaya çıkan olumsuz sonucun faile objektif bir biçimde yüklenebilir olması gerekmektedir.¹⁰⁷ Fiilin sonuçları önlenabilir ve öngörülebilir nitelikte değilse failin cezai sorumluluğu söz konusu olmaz.¹⁰⁸

İş güvenliği açısından öngörülebilirlik değerlendirmesinin; ihlal edilen ve yükümlülüğün yer aldığı normlar, iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi önerileri, iş kazasının oluş şekli, işverenin olay ve yükümlülükler hakkındaki genel yaklaşımı birlikte ve bir bütünlük içinde ele alınarak yapılması gerekmektedir.¹⁰⁹ Bu kapsamda, önlenabilir ve öngörülebilir olma kriterinin tespitinde, failin bulunduğu meslek grubu, işkolu, ihtisaslaşma, eğitim derecesi, yaş ve bilgi standardı gibi (meslek grubunun dikkatli ve özenli işvereninde olması gereken) unsurlar dikkate alınacaktır.¹¹⁰

105 ÖZEN/TOZMAN, s. 221.

106 İNCİRLİOĞLU Lütfi, *İş Sağlığı ve Güvenliği'nde İşçi ve İşverenin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*, Ankara 2008, s. 108; MEMİŞOĞLU/ÇINAR, s. 46.

107 ÖNDER Ayhan, *Ceza Hukuku Dersleri*, İstanbul 1992, s. 322.

108 AKPINAR Teoman; ÇAKMAKKAYA Baki Yiğit, "İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İşverenlerin Risk Değerlendirme Yükümlülüğü", *Çalışma ve Toplum*, 2014/1, s. 297; Önder, s. 302.

109 ÖZDEMİR Erdem, *İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014; s. 610.

110 MEMİŞOĞLU/ÇINAR, s. 46.

Kimi durumlarda iş kazaları özel olarak iş güvelliği ve sağlığına ilişkin kurallara aykırı bir davranış olmaksızın da gerçekleşebilir. Bu gibi hallerde iş güvenliğine ilişkin tedbirleri almış olsa dahi işverenin sorumluluğunun taksire ilişkin genel kurallar dahilinde değerlendirilmesi gereklidir. Bu durumda dahi işverenin sorumluluğun tespitinde dikkat ve özenin ölçütünün normal bir vatandaştan fazla olması gerektiği kabul edilmektedir.¹¹¹

Belirtmek gerekir ki, taksirin söz konusu olabilmesi için kanuni tarifte yer alan ve istenmeyen sonucun gerçekleşmiş olması gerekir. Bu kapsamda işverenin taksirle öldürmeden sorumlu tutulabilmesi için, iş sağlığı ve güvenliği konusunda konulmuş kurallara uyulmaması sonucunda ölüm olayının meydana gelmesi gerekir. Eğer ölüm sonucu ortaya çıkmamışsa, işveren taksirle öldürme suçundan sorumlu tutulamaz.¹¹²

B. İş Kazaları Açısından Bilinçli Taksir

İşyerinde, iş sağlığı ve güvenliği için gerekli önlemlerini almayan işverenin doğabilecek iş kazasını da öngörebileceği öne sürülmektedir. Bu kapsamda, işveren tarafından iş kazasının gerçekleşmesi istenmese dahi gerekli önlemleri almaması durumunda, iş kazası öngörülebilir olduğu için işveren bilinçli taksirden sorumlu tutulabilecektir.¹¹³

Belirtmek gerekir ki, işverenler bakımından taksirli sorumluluğa neden olan hareketin özellikle ihmali şekilde gerçekleştirildiği belirtilmektedir. İşverenin buradaki sorumluluğu işçiyi gözetme ve koruma borcu kapsamında dikkat ve özen yükümlülüğünü ihlal ederek iş güvenliği bakımından alması gereken önlemleri almamasında, yani ihmali davranmasında yatmaktadır.¹¹⁴

Yine risk değerlendirmesinin yapılmaması ve gerekli önlemlerin alınmaması muhtemelen beraberinde iş kazalarının oluşumuna zemin hazırlayacaktır. İşyerinde iş kazasının yaşanması ise iş güvenliği uzmanlarını, işvereni ve diğer sorumluları hapis cezalarına varan yaptırımlara götürebilmektedir. İşyerinde herhangi bir kaza meydana gelmesi halinde sorumluların Ceza Hukuku ve Tazminat Hukuku kapsamında da risk değerlendirmesi yaptırmamaları sebebi ile kusurlu

111 BIYIKLI Hasan, *Sosyal Ceza Hukuku – İşçinin Ceza Yoluyla Korunması*, Gazi Üniversitesi Basın – Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara 1983, s. 158.

112 ÖZEN/TOZMAN, s. 218.

113 ÖZDEMİR, s. 607.

114 ÖZEN/TOZMAN, s. 218.

görölmeleri ve yaptırıma maruz kalmaları mümkündür. İşte burada risk değerlendirmesi yaptırılmamasının bilinçli taksir kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmektedir.¹¹⁵

Öğretideki bir görüşe göre; bilinçli taksir, iş sağlığı ve güvenliği hukuku bağlamında çok önemli sonuçlar doğurabilecek bir yapıya sahiptir. Gerçekten işyerlerinde gerçekleşen iş kazalarının büyük çoğunluğu işverenler tarafından öngörülebilecek düzeyde basit nitelikte iş kazalarıdır. Zaten kazaların birçoğu da birbirinin tekrarı niteliğindedir. Dolayısıyla bu tür kazalar işveren tarafından öngörölmelerine rağmen gerekli önlemlerin alınmamasına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda ise haklarında uygulanacak ceza miktarları artmaktadır.¹¹⁶

Bir diğer görüşe göre ise; işverenin iş kazalarından doğan sorumluluğu bilinçli taksirden ziyade (normal) taksir türüne girmektedir. Zira işverenin iş kazalarından doğan sorumluluğu çoğunlukla zararlı sonuçları önlemeye yönelik kurallara uymamasından ileri gelmektedir. Dolayısıyla işverenin bu kuralları ihlal sonucunda bir iş kazasının meydana gelmesi olayında, işverenin bu kurallara uymamanın sonucunda bir iş kazası meydana gelebileceğini öngörmesi, ancak yeteneğine güvenerek bunun olmayacağına inanması şeklinde bilinçli taksir yapısını uygulamak pek mümkün görünmemektedir.¹¹⁷ Benzer yönde bir diğer görüşe göre de; işverenin öngördüğü neticenin gerçekleşmeyeceği inancıyla veya neticeyi hafife almak suretiyle iş kolu ile ilgili herkesçe bilinen açık ve temel iş güvenliği tedbirlerini almayarak kazanın meydana gelmesine sebebiyet verdiği hâllerle sınırlı olarak, bilinçli taksirle hareket ettiği kabul edilmelidir.¹¹⁸

Öğretideki bir diğer görüşe göre; iş sağlığı ve güvenliği hukukunda cezai sorumluluğu çok önemli biçimde etkileyecek bilinçli taksir konusunda kesin ölçütler getirmek ve bu kavramı geniş yorumlamak yerinde olmayan bir yaklaşımdır. Risk değerlendirmesi yapılmamış olması kusurun varlığı ve ağırlığı konusunda değerlendirmeye alınması gereken bir durumdur. Ancak özellikle inşaat işleri gibi sürecin çok hızlı geliştiği işlerde, risk değerlendirmesinin güncellemeleri gözden kaçabilir. Bu durumu her halde kategorik olarak bilinçli taksir olarak yorumlamak isabetli olmayacaktır. Bu nedenle, hâkimin somut olayın

115 AKPINAR/ÇAKMAKKAYA, s. 296.

116 AKIN, *İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşverenin Cezai Sorumluluğu*, s. 218.

117 ÖZEN/TOZMAN, s. 226.

118 MEMİŞOĞLU/ÇINAR, s. 49.

tüm özelliklerini bütünlük içinde ele alarak objektif özen yükümlülüğü açısından “öngörülebilirlik” unsurunu titizlikle araştırması ve buna göre sonuca gitmesi gerekmektedir. Öte yandan, bilinçli taksirin iş kazalarında uygulama alanı bulamayacağını ifade etmek de mümkün değildir. Özellikle iş güvenliği uzmanının veya hekimin onaylı deftere işlenen somut uyarıları işverenler bakımından bilinçli taksirin öngörülebilirlik unsurunu gündeme getirebilecektir. Buna göre ihlal edilen kurallar, uzman ve hekimin önerileri, kazanın oluş şekli, işverenin genel yaklaşımı birlikte ve bütünlük içinde ele alınarak bilinçli taksir olup olmadığına karar verilmelidir. Bu kapsamda, bilinçli taksirin kural değil, istisna olması ve öngörülebilirlik unsurunun titizlikle araştırılması gerekli olup iş kazalarında kural haline gelen geniş bir bilinçli taksir uygulaması yaratılmamalıdır.¹¹⁹

C. İş Kazaları Açısından Bilinçli Taksire İlişkin Yargıtay Kararları

Yargıtay, iş kazası neticesi işçinin hayatını kaybettiği; iş güvenliği uzmanının, görev sorumluluğu kapsamında işyerindeki olaya konu aksaklıkları tespit ederek iş yeri defterine maddeler halinde yazdığı bir somut olayda, İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 4. fıkrasında, onaylı deftere yazılan tespit ve önerilerin işverene tebliğ edilmiş sayılacağına belirtilmesi ve ayrıca tanık beyanlarından, olaya konu makinenin uzun zamandır arızalı olduğunun, bakım ve onarımının yapılmadan kullanılmasına devam edildiğinin anlaşılması karşısında; olayda bilinçli taksir koşullarının oluştuğunu kabul etmiştir.¹²⁰

Olay tarihinden önce yapılan denetimlerde, raporlarda somut bir şekilde açıklanmak suretiyle güvenlik açısından gerekli önlemlerin alınmasının gerektiği ve işçilerin talimatlara uymalarının sağlanması konusunda tespit edilen eksiklik ve aksaklıklar belirtilerek gerekli uyarılar yapılmasına karşın işverenlerce gerekli güvenlik önlemleri alınmadan faaliyetlere devam edildiği, işçilere iş sağlığı ve güvenliği eğitimi vermeyip, yaptıkları işlerle ilgili iş ve çalışma talimatı hazırlamadıklarından dolayı meydana gelen olayda sanıklar hakkında bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu belirtilmiştir.¹²¹

İnşaat işinde çalışan işçinin inşaatın kaçak katına yatayda 30 cm. mesafede bulunan elektrik tellerine temas edip düşmesi nedeniyle öldüğü olayda; sanık A.A.'nın olay tarihinden önce elektrik dağıtım şirketi işletme müdürlüğüne verdiği “binamın temelini atmış

119 ÖZDEMİR, s. 608 vd.

120 Y 12. CD, 18.01.2016, 2015/2717, 2016/489, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

121 Y 12. CD, 22.05.2014, 2013/10613, 2014/12608, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

bulunmakta olup, dükkan katının alt yapısı hazırlanmaktadır. Fakat inşaatın önünden geçen elektrik direği inşaatı engellemektedir, gereğinin yapılmasını arz ederim.” şeklindeki dilekçesine adı geçen kurum tarafından verilen “...yapmakta olduğunuz inşaatla emniyet ihlali olduğu tespit edilmiştir. Şirketimizin iş programına göre şebekede gerekli değişiklik yapılacak olup, inşaatı durdurmanız gerekmektedir...” şeklindeki cevabi yazıdan sanığın bilgisi olmasına rağmen inşaatla devam edilmesi şeklinde gerçekleşen, sanığın eyleminde bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu kabul edilmiştir.¹²²

Yargıtay kararına konu başka bir olayda, faaliyet alanı plastik ve metal yedek parça imalatı olan ve sanığın sahibi olduğu işyerinde çöpleri temizleyip, diğer işçilere çay servisi yapmak ve alışverişe yardımcı olmak üzere 12 yaşındaki A. Y. işe alınmıştır. 12 yaşındaki A. Y. işyerinde çalışırken, çevresinde güvenlik çiti, bulunduğu yerde kullanma talimatı ile tehlike işareti ve uyarıcı levhalar olmayan, emniyet kilidini açma-kapama görevini yapan yeri koruma altına alınmayan, ön kapağı açıldığı ve emniyet kilidi kapandığı halde, otomatik olarak devre dışı kalmayıp, çalışmaya ve üretime devam eden, bakımsız ve yıpranmış plastik enjeksiyon makinesine başının sıkışmasından dolayı ölmüştür. Yargıtay, iş yerinde çalışanlar için güvenli bir iş ortamı oluşturmayan, çalışmaların mevzuata uygun yapılmasını sağlamak amacıyla etkin kontrol ve denetim mekanizması oluşturmayan, 12 yaşındaki mesleki formasyonu bulunmayan çocuğu, yasak olmasına rağmen, ağır ve tehlikeli sınıftaki işte, vasıfsız ve sigortasız olarak çalıştıran sanığın eyleminde bilinçli taksirin koşullarının oluştuğunu ve sanığa tayin olunan cezada TCK'nın 22/3. maddesi gereğince artırım yapılması gerektiğini belirtmiştir.¹²³

Yargıtay kararıyla yapım işinde işçi olarak çalışan ve olay tarihinde 16 yaşında olan işçinin, yönetimindeki forklift iş makinesi ile seyir halinde iken, banketten karayolu dışına çıkararak devrilmesi sonucunda öldüğü bir olayda, taşeron limited şirketinin sahibi ve yetkili temsilcisi olan sanığın “G” sınıfı sürücü belgesi ve operatörlük belgesi bulunmayan, 18 yaşından küçük olan işçiyi ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırmış olması ve bu çalışmayı tehlike arz eden yol üzerinde de sürdürmesi nedeniyle bilinçli taksirin koşullarının oluştuğunu belirtmiştir.¹²⁴

Olay tarihinde sanığın beton parke işini ihale ile aldığı yanında çalışan işçilerin barınması için temin ettiği binanın banyosundaki

122 Y 12. CD, 30.09.2014, 2013/24333, 2014/19098, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

123 Y 12. CD, 27.04.2015, 2014/17398, 2015/6786, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

124 Y 12. CD, 11.11.2014, 2013/29714, 2014/22415, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

baca bağlantısı bulunmayan şofbenden sızan gazdan etkilenen işçinin zehirlenerek ölmesi şeklinde gerçekleşen olayda, sanığın yaklaşık bir yıl önce ikinci el olarak aldığı LPG ile çalışan şofbeni işçilerinin kaldığı bu yere bağlattığı, tanıkların baca bağlantısı yapılması yönündeki uyarılarına rağmen sanığın kırık olan camın havalandırma görevi yapacağını söyleyerek baca bağlantısını yaptırmadığı yönündeki beyanları gözetildiğinde sanığın eyleminde bilinçli taksirin koşullarının gerçekleştiği kabul edilmiştir.¹²⁵

Sanığın herhangi bir izin ve ruhsat almaksızın iptidai usullerle insan hayatı için tehlikeli olan işyerini açıp ruhsatsız olarak ve çalıştırdığı işçilere iş güvenliği konusunda eğitim almadan, işyerinde hiçbir işçi sağlığı ve iş güvenliği yönünden tedbir almadan, bu işyerini çalıştırması sebebiyle olay günü işçinin kolunu kauçuk kesme ve parçalama makinesine kaptırarak ölmesi şeklinde gerçekleşen olayda bilinçli taksirin şartlarının gerçekleştiği belirtilmiştir.¹²⁶

Sanığın çalışma ruhsatı ve itfaiye muayene raporu almadan işyeri çalıştırdığı, işyerinde yeterli sayıda yangın söndürme tüpü bulundurmadığı, mevcut tek tüpün de çalışmadığı, acil çıkış kapısının kilitli olduğu, kapının arkasına çıkışı engelleyecek şekilde malzeme yığıldığı, yanıcı madde niteliğindeki malzemelerin usulüne uygun depolanmadığı bu nedenlerle işçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili kurallara açıkça aykırı davranması sonucunda meydana gelen olayda dört kişinin öldüğü ve birden fazla kişinin yaralandığı eyleminde bilinçli taksirin unsurlarının olduğu kabul edilmiştir.¹²⁷

Yapımı devam eden bina inşaatında çalışan 17 yaşındaki işçinin, dördüncü kattan merdivenlerden geri geri üçüncü kata inerek el arabası ile harç taşıırken dengesini kaybedip arkasındaki merdiven sahanlığındaki, herhangi bir biçimde önü kapatılmamış olan ve dibinde su birikintisi bulunan asansör boşluğuna düşerek ölmesi şeklinde gerçekleşen olayda, Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği' nin 4. maddesi ve eki olan Çizelgenin 31. maddesi uyarınca inşaat işyerinde 18 yaşından küçük genç işçi çalıştırılması yasak olmasına rağmen inşaatta çalıştırılması, asansör ve merdiven boşluklarını düşmeyi önleyecek şekilde uygun biçimde kapatılmaması, katlar arası harç taşımalarının merdiven yoluyla el arabasıyla değil, kovayla veya vinçle uygun şekilde yapılmasının sağlanmaması, ölene güvenli davranış ve çalışmasını sağlayacak iş güvenliği eğitiminin verilmemiş olmasını, sözkonusu tedbirlerin alınması ve devam ettirilmesi hususunda gerekli iş

125 Y 12. CD, 02.04.2014, 2013/17127, 2014/8072, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

126 Y 12. CD, 26.02.2013, 2012/11671, 2013/4466, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

127 Y 12. CD, 25.11.2011, 2011/12280, 2011/6222, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

güvenliği denetiminin yapılmamış olması ve bu denetimi yapacak iş güvenliği koordinatörü bulundurulmaması nedenleriyle, somut olayda bilinçli taksirin unsurlarının oluştuğu belirtilmiştir.¹²⁸

İki sanığın birlikte işlettiği kömür ocağında, sanıkların yanında işçi olarak çalışan ölen ile mağdurun hitli adı verilen taş parçalamaya yarayan makine ile çalıştıkları sırada, ölenin kullandığı hitlinin patlamamış patlayıcıya temas etmesi sonucu meydana gelen patlama olayında, patlama nedeninin önceden yapılan atımdan kalan patlamamış patlayıcının kazaen mekanik bir etki ile patlaması olduğunun tespit edildiği, tanıkların tamamının ocakta ateşleyici yeterlilik belgesine sahip kimsenin bulunmadığını, ocakta çalışma yaptıklarında başlarında maden mühendisi bulunmadığını, patlatma işini yapmalarını kendilerine sanık M.S.'nin söylediğini, ayrıca kaza olduğu güne kadar da ocakta herhangi bir denetleme yapılmadığını, işçilerin patlatma usulünü dahi birbirlerinden öğrendikleri, gerekli eğitimlerin vermediği, olay tarihinde ve öncesinde de patlatmaların sodyum klorat şeker, kükürt, mazot karışımından oluşan maddenin, kâğıtlara sarılarak hazırlanması ve patlayıcı içine sokulan şebeke cereyanının verildiği bulaşık teli ile patlatılması suretiyle yapıldığı, sanık tarafından patlayıcı kullanılmasına ilişkin gerekli ruhsatların da alınmadığı anlaşılmakla; bu şekilde meydana gelen olayda bilinçli taksirin unsurlarının oluştuğuna hükmedilmiştir.¹²⁹

Organize Sanayi Bölgesi içinde faaliyet gösteren firmanın sahibi ve sorumlu müdürü sanık A. G. ile bu firmanın üretim müdürü sanık B. S. M.'nin 2003 yılı içinde yaptırmış oldukları metal su tankının üzerine çıkan işçinin, su tankının 1.5 m kadar üzerinden geçmekte olan yüksek gerilim hattı akımına kapılarak, düşüp öldüğü olay öncesi 2005 yılında bir işçinin aynı şekilde ölmesi üzerine Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğünün iki ayrı yazı ile enerji nakil hatlarının minimum yaklaşma mesafeleri dikkate alınarak, enerji nakil hatları altındaki her türlü yapının yıkılması gerektiğini sanıkların yetkilisi oldukları şirkete bildirmesine ve sanıkların söz konusu yazılardan haberdar olmalarına rağmen yazılar gereğini yapmamak ve aksine, enerji nakil hattına 1.5 m mesafedeki su tankı üzerine ölenin çıkmasını engelleyecek tedbirleri almamak sureti ile gerçekleştirdikleri eylemlerinde bilinçli taksirin koşullarının bulunduğu ifade edilmiştir.¹³⁰

128 Y 12. CD, 19.12.2012, 2012/5525, 2012/27930, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

129 Y 12. CD, 21.12.2012, 2012/12786, 2012/28111, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

130 Y 12. CD, 22.04.2013, 2013/6747, 2013/10654, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

Yargıtay, olay günü ölen işçinin, sevk ve idaresindeki kepçeli iş makinesi ile taş ocağına çıkarken, iş yerinde çalışan ve yukarı madene çıkacak olan 3 işçiyi iş makinesinin kepçe kısmına alıp, malzemeler ile birlikte mermer ocağının tepesindeki çalışma yeri kademe düzlüğüne doğru ilerlerken ocağa çıktığında, kepçenin durmaması, freninin tutmaması sonucu, kepçenin birden hızlanmaya başladığı, kova yere konularak frenleme yapılmaya çalışıldığı, buna rağmen mağdurların kovadan düşüp ölenin ise yamaçtan aşağı yuvarlanması sonucu ölmesi şeklinde meydana gelen olayda; sanıkların kepçenin frenlerinin bozuk olduğunu bilmelerine ve bu haliyle iş yerinde kazaya sebebiyet verebileceğini öngörmelerine rağmen öleni bu kepçede çalıştırdıkları, bu haliyle sanıkların öngördüğü neticeyi istememelerine karşın neticeye sebebiyet verdikleri ve bu suretle eylemlerindeki kusurun bilinçli taksir düzeyinde olduğu ilişkin mahkeme kararını onamıştır.¹³¹

Yargıtay kararına konu bir diğer olayda, sanık A. K.'nin sahibi, maden mühendisi olan sanık H. C.'nin fenni nezaretçi olduğu kömür madeni ocağında, olaydan 1 ay önce, kömürlerin kendiliğinden kızışması sonucu yangın çıkmış olup yangınları önlemek için, olay tarihinde ocağın ve panoların giriş ve çıkış yollarında bekleme barajları yapmak üzere 29 işçi ile birlikte ölen işçi, ocağa inmiş ve sızan karbon monoksit gazı nedeni ile zehirlenerek ölmüştür. Yargıtay, Maden ve Taşocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük hükümlerine göre, zehirlenme olaylarının önlenmesi için, ocak içinde gaz ölçümünün devamlı olarak yapılması ve gaz oranının yükselmesi durumunda, işçilere karbon monoksit maskesi takılarak en kısa sürede tahliye edilmeleri gerektiği, söz konusu ölçümün yapılmadığı, karbon monoksit maskesi adedinin yetersiz olması nedeni ile işçilere verilmediği, yangın söndürme düzeni ve yangın ekibinin bulunmadığı, fenni nezaretçi sanık H.C. tarafından gerekli denetimlerin yapılmadığı, eksikliklerin işverene bildirilmediği hususlarının tespit edilmesi karşısında; iş yerinde uygun ortam sağlamadan ve gerekli güvenlik önlemlerini almadan çalışma yaptıran sanıkların eylemlerinde bilinçli taksir koşullarının oluştuğunu kabul etmiştir.¹³²

Yargıtay'a göre, gerçekleşen netice öngörülebilir ise de, fail tarafından öngörülmüş olmasına karşın, failin şansına veya başka etkenlere güvenerek hareketini sürdürdüğüne ilişkin herhangi bir bilgi ve belirleme bulunmadığı nazara alınmaksızın, eylemin bilinçli taksirle işlendiğinin kabulü ile sanık

131 Y 12. CD, 29.03.2013, 2012/7173, 2013/7982, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

132 Y 12. CD, 04.02.2016, 2015/3063, 2016/1383, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

hakkında 5237 sayılı TCK'nın 22/3 maddesi uygulanmak suretiyle fazla ceza tayini bozmayı gerektirir.¹³³

Yüksek Mahkemenin kararına konu bir diğer somut olayda; ölen işçinin sanığın ihale ile yapımını üstlendiği içme suyu deposunun iç duvarlarının boyanmasını ilk defa yaptıktan sonra hafif zehirlenmesini müteakip, kendisine tedavi önerilmesine rağmen; yarım kalan işi iki gün sonra kendiliğinden ve sanığın bilgisi dışında bitirmek istemesi sırasında ölmesinde bilinçli taksir unsurlarının bulunmadığına karar verilmiştir.¹³⁴

Yine sanık A.C.B'nin sahibi olduğu, sanık L.D.'nin inşaat teknikeri olarak çalıştığı firmanın işçilerinden olan ölenin, olay günü çatıdan düşerek ölmesi şeklinde gerçekleşen olayda; firma sahibi olan sanığın, işin yapımı sırasında çalışacak işçilere nezaret etmesi ve iş güvenliği kurallarına uygun şekilde çalışılmasının temini için başlarına inşaat mühendisi olan sanık L. D.'yi şantiye sorumlusu sıfatıyla açıkça görevlendirmiş olması, olayın bu kişinin ölen ve diğer tanık işçilerin yanında bizzat işe nezaret ettiği sırada gerçekleştiği, tanık işçinin "çalıştıkları çatı üzerinde belli bölgelerde yürüme güvenliği için konulmuş kalaslar bulunduğu ve sorumlu mühendisleri olan sanık L.D.'nin kendilerini bu kalaslar üzerinden yürümeleri konusunda uyardığı" şeklindeki anlatımları dikkate alındığında, işyeri sahibi olan sanığın olayda kusurunun bulunmadığına hükmedilmiştir.¹³⁵

D. İş Kazaları Açısından Olası Kast

İş sağlığı ve güvenliği hukuku alanında olası kast kavramı, Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 11.12.2013 tarihli bir kararında iş kazalarına da uygulanmıştır.¹³⁶ Kararda şu ifadelere yer verilmiştir:

"...Tüm açıklamalar çerçevesinde: dosya içeriği ve tüm bilirkişi raporlarındaki belirlemelere göre; bu iş kolunda deneyimli olan sanıkların 2006 yılından beri işletmede metan gazı olduğunu bilmelerine rağmen bunu göz ardı ederek, defterlerde bile bu hususa yer vermeyerek önceki denetimlerde defalarca istenmiş olan ocak gaz ölçümünü otomatik olarak yapacak erken uyarı sistemini kurmayarak, yeterli sayıda gaz ölçüm cihazı bulundurmuyup düzenli olarak kullanılmasını sağlamayarak, hatta basit ve ucuz olan vakvak tabir edilen uyarı aletini dahi temin edip kullandırmayarak, işletmede

133 Y 12. CD, 28.02.2014, 2013/10747, 2014/5089, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

134 Y 12. CD, 13.03.2012, 2012/9561, 2012/6894, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

135 Y 12. CD, 16/07/2014, 2013/8894, 2014/17077, UYAP Uygulamaları, 19.04.2018.

136 ÖZDEMİR, s. 614.

Küldesak (havalandırma bakımından kör ve acil durumda kaçış imkanı bulunmayan) ayak çalıştırılarak, ocak üretim mahalline yeterli temiz hava akımını sağlayacak sistemi kurmayarak, ocak içindeki kirli ve temiz havanın karışmasını ve ısının yükselmesini göz ardı edip; 10-15 cm çapında hava borularıyla havalandırma yapılması dolayısıyla yeterli ve uygun düzeyde havalandırma sağlanamaması nedenleriyle grizu birikmesine neden oldukları, ocakta grizu olduğunu bilmelerine rağmen bunu gizledikleri bu nedenle idarenin denetimini de önledikleri gibi ocak içinde her vardiyada her atım öncesi ve sonrası gaz ölçümü yaptırıp kayıt altına aldirmayarak, ocak içinde kullanılan tesisat ve ekipmanların antigrizulu olarak tesis ettirmeyip ocak içine işçilerin sigara sokmasını ve içilmesini engellemeyerek, çalışan işçilere işe başlarken ve devamında tamamına iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verdirip belgeletirmeyerek, fiziki şartları kötü, üretim, nakliyat ve havalandırma bakımından emniyet tedbirlerine uyulmayan ocak işleterek meydana gelen sonuca kayıtsız kalıp kabullendikleri, böyle bir olayda öngörülmekle birlikte gerçekleşmeyeceği düşünülen ve istenmeyen bir neticeden bahsedilmeyeceği, defalarca yapılan tespitler ve uyarılara rağmen hatalı, eksik ve tehlikeli çalışma yöntemini sürdüren sanıkların kusurluluk düzeyinin taksir düzeyini aştığı, bu şekildeki çalışma ile grizu patlaması olabileceğini öngörmelerine rağmen, patlamayı gerçek anlamda engelleyici nitelikte bir çalışma yapmadıkları, aksine mevcut tehlikeli durumu gizlemek suretiyle, “olursa olsun” düşüncesi ile hatalı ve hileli faaliyetlerine devam ettikleri; bu nedenle gerçekleşen bu neticeden olası kast hükümleri uyarınca sorumlu tutulmaları gerektiği ve olası kastla adam öldürme suçunun unsurlarının oluştuğu gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması kanuna aykırıdır.”¹³⁷

Öğretide, söz konusu karar tartışmalı olarak değerlendirilmekte ve büyük ve spekülatif olayların kanun koyucuyu ve yargıyı etkilemekte, özellikle kamu vicdanının tatmin edilmesi için pozitif hukukun sınırlarının zorlanabildiği belirtilmektedir. Bu kapsamda olası kastın iş kazalarında son derece istisnai olarak uygulanabileceği savunulmakta, kamu vicdanını rahatlatmak için ceza hukuku alanında pozitif hukukun zorlanması isabetli görülmemektedir.¹³⁸

Öğretideki bir diğer görüşe göre de; olası kast halinin iş sağlığı ve güvenliği hukukunda ortaya çıkma hali oldukça zayıftır. Zira hiçbir işverenin, çalıştırdığı işçilerin maruz kalabileceği tehlikeleri

137 Y 12. CD, 14.11.2013, 2012/21104, 2013/25712, ÖZDEMİR, s. 614 vd.

138 ÖZDEMİR, s. 615.

öngördükten sonra bunlara kayıtsız kalacağını düşünmek mümkün değildir. Bununla birlikte somut olayda iş kazasının gerçekleşmeyeceğine inanmış bir işverenin bilinçli taksir düzeyinde kalabilmesi, yetenek ve deneyim gibi bu inancını haklı gösterecek koşullara sahip olmasına bağlıdır. Bu inancını haklı gösterecek koşullar yoksa olası kasttan söz edilebilir.¹³⁹

SONUÇ

İşverenlerin, iş kazasından kaynaklanan cezai sorumluluğunda taksir, bilinçli taksir ve olası kastın uygulanıp uygulanmayacağı tartışma konusu olmaktadır.

Yargıtay'ın son dönemde vermiş olduğu kararlar göz önünde bulundurulduğunda, işverenlerin iş kazasından kaynaklanan cezai sorumluluğunda suçun manevi unsurunu bilinçli taksir olarak değerlendirme eğiliminin arttığını söyleyebilmek mümkündür. Yüksek Mahkeme, özellikle iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında 18 yaşından küçük genç işçi çalıştırılmasının yasak olduğu işlerde bahsi geçen işçilerin çalıştırıldığı işyerlerinde meydana gelen iş kazaları sonucu küçük işçilerin öldüğü olaylarda, işverenlerin sorumluluğunu bilinçli taksir kapsamında kabul etmiştir. Yine, denetim raporlarında somut bir şekilde açıklanmak suretiyle güvenlik açısından gerekli önlemlerin alınmasının gerektiği ve işçilerin talimatlara uymalarının sağlanması konusunda tespit edilen eksiklik ve aksaklıklar belirtilerek gerekli uyarılar yapılmasına karşın işverenlerce gerekli güvenlik önlemleri alınmadan faaliyetlere devam edilmesi sonucu meydana gelen iş kazalarında da bilinçli taksir koşullarının oluştuğunu kabul etmiştir.

Kanaatimizce, basit taksir ve bilinçli taksirin ayrımının temelini oluşturan öngörülebilirlik unsurunun tespiti iş kazalarından doğan cezai sorumlulukta önem arz etmekte olup öngörülebilirlik unsurunun tespitinde somut olayın özellikleri çerçevesinde model ajan ölçütüne göre değerlendirme yapılması ceza hukukunun amacının gerçekleşmesi adına isabetli olacaktır.

Somut olayın özellikleri saklı kalmak kaydıyla, iş kazalarında olası kastın uygulanması ihtimal dahilinde olmakla birlikte sıklıkla karşılaşılan bir uygulama niteliğini kazanamaz. Çünkü, olası kast durumunda özünde failin neticeyi öngörmesine rağmen neticenin gerçekleşmesini göze alması söz konusudur. İşverenler için işçilerinin iş kazasına uğramasını göze alması, kabullenmesi olgusundan bahsetmek güçtür.

139 AKIN, *İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşverenin Cezai Sorumluluğu*, s.218 vd.

KAYNAKLAR¹⁴⁰

AKDENİZ Ayşe Ledün, “İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan Sorumluluğunun Niteliği”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:72, Sayı:2, 2014.

AKIN Levent, “İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşverenin Cezai Sorumluluğu”, **TİSK Akademi**, Cilt: 3, Sayı: 5, 2008/1. (“İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşverenin Cezai Sorumluluğu”)

AKIN Levent, “Üçüncü Kişinin Uğradığı Kazada İşverenin Kusurunun (Taksirinin) Kapsamı”, **TİSK Akademi**, Cilt: 4, Sayı: 7, 2009/1. (“Üçüncü Kişinin Uğradığı Kazada İşverenin Kusurunun (Taksirinin) Kapsamı”)

ALPAGUT Gülsevil, “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Genel Esasları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:72, Sayı:2, 2014.

AKPINAR Teoman; ÇAKMAKKAYA Baki Yiğit, “İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İşverenlerin Risk Değerlendirme Yükümlülüğü”, **Çalışma ve Toplum**, 2014/1.

ARSLAN Gülseda, “İş Kazası ve Meslek Hastalığında İşverenin Sorumluluğu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt: 81, Sayı: 5, Yıl: 2007.

ARTUK Mehmet Emin; GÖKCEN Ahmet; YENİDÜNYA A. Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2011.

ARTUK M. Emin; GÖKCEN Ahmet; YENİDÜNYA A. Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 14. Baskı, Ankara 2014. (“Ceza Hukuku Özel Hükümler”)

AYDINLI İbrahim, “İşçinin Kişiliğinin Korunmasına Yönelik Düzenlemeler ve Borçlar Kanunu Tasarısının Konuyla İlgili Maddelerinin Değerlendirilmesi”, **TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt:19, Sayı: 6, 2005.

BALCI Mesut, “İş Kazası ve Meslek Hastalığı Nedeniyle İşverenin Sorumluluğu”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Yıl:1, Sayı:4, Aralık 2006.

BAYCIK Gaye, “Yeni Düzenlemeler Açısından İnşaat İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt :60, Sayı :2, 2011.

140 Atf yapılırken kullanılan kısaltmalar parantez içerisinde gösterilmiştir.

BIYIKLI Hasan, **Sosyal Ceza Hukuku – İşçinin Ceza Yoluyla Korunması**, Gazi Üniversitesi Basın – Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara 1983.

BOSTANCI Yalçın, “Yargıtay Kararları Işığında İş Kazası Kavramı”, **Kamu-İş Dergisi**, Cilt :8, Sayı : 1, Yıl: 2005.

CENDEL Nur; ZAFER Hamide; ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 7. Bası, Beta Basım, İstanbul 2011.

ÇELİK Nuri, **İş Hukuku Dersleri**, 23. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2010.

ÇELİK Nuri; CANIKLIOĞLU Nurşen; CANBOLAT Talat, **İş Hukuku Dersleri**, Yenilenmiş 29. Bası, Beta Basım, İstanbul 2016.

DÖNMEZER Sulhi; ERMAN Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku - Genel Kısım**, Cilt:2, İstanbul 1997.

HAFIZOĞULLARI Zeki; ÖZEN Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş, İşlenmiş ve Yenilenmiş 2. Baskı, Ankara 2010.

İÇEL Kayıhan, **Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sübjektif Sorumluluk**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967.

İNCİRLİOĞLU Lütfi, **İş Sağlığı ve Güvenliği'nde İşçi ve İşverenin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu**, Ankara 2008.

KAPLAN Emine Tuncay, “İşverenin Koruma ve Gözetme Borcunun Kapsamı”, **Kamu-İş Dergisi**, Cilt :7, Sayı :2, Yıl: 2003.

KAYMAZ Seydi; GÖKCAN Hasan Tahsin, **5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Taksirle Adam Öldürme ve Yaralama Suçları**, Ankara 2006.

KOCA Mahmut; ÜZÜLMEZ İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2009.

KOCA Mahmut; ÜZÜLMEZ İlhan, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 2. Baskı, Ankara 2015. (“*Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*”)

MEMİŞOĞLU Özgür; ÇINAR Çağatay, “İşverenin İş Kazasından Kaynaklanan Cezai Sorumluluğu”, **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 33, Yıl: 2012.

ÖNDER Ayhan, **Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul 1992.

ÖZBEK Veli Özer, **TCK İzmir Şerhi – Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı – Gerekçeli – İctihatlı)**, Cilt: 1, Ankara 2010.

ÖZBEK Veli Özer; KANBUR Mehmet Nihat; DOĞAN Koray; BACAKSIZ Pınar; TEPE İlker, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2014.

ÖZBEK Veli Özer; KANBUR Mehmet Nihat; DOĞAN Koray; BACAKSIZ Pınar; TEPE İlker, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara 2014. ("*Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*")

ÖZDEMİR Erdem, **İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.

ÖZEN Muharrem; TOZMAN Önder, "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Işığında İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Cezai Sorumluluğu", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Yıl:3, Sayı:10, Haziran 2008.

ÖZGENÇ İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 12. Bası, Ankara 2016.

ÖZKAN Halid, "İş Kazalarından Doğan Ceza Sorumluluğunda Kusur Tespiti", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt : XX, Sayı: 1. 2016.

SARAÇ Coşkun, "İşyeri Dışında Meydana Gelen İş Kazası Nedeniyle Sorumluluk – İşverenin Önlem Alma Yükümlülüğü – Uygun İlliyet Bağı", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Yıl:5, Sayı:18, Haziran 2010.

SEVİMLİ Ahmet, "İşçinin Özel Yaşam Hakkı Bağlamında İşçi – İşveren İlişkisi", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Yıl:3, Sayı:10, Haziran 2008.

SEVİMLİ K. Ahmet, "Türk Borçlar Kanunu m. 417 ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Işığında Genel Olarak İşçinin Kişiliğinin Korunması", **Çalışma ve Toplum**, Sayı: 36, 2013/1.

SÖZER Ali Nazım, "Ceza Hukuku ve Sosyal Devlet", **Kamu – İş Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, Yıl: 1997.

SÜZEK Sarper, **İş Güvenliği Hukuku**, Savaş Kitabevi, Ankara 1985.

TAŞKENT Savaş, "İş Kazası Kavramı", **Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan**, Cilt: 2, İstanbul 2001.

TEZCAN Durmuş; ERDEM Mustafa Ruhan; ÖNOK R. Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 13. Baskı, Ankara 2016.

UYAP (Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi) Uygulamaları.

YAŞAR Osman; GÖKCAN Hasan Tahsin; ARTUÇ Mustafa, **Yorumlu – Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 1. Cilt (Md. 1-44)**, Tamamen Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara 2014.